

Príloha A Otázky osvojiteľom

1. Aké boli vaše dôvody rozhodnutia pre osvojenie dieťaťa?
2. Aké ste mali požiadavky pre svoje dieťa?
3. Aké pohlavie ste zvažovali pre svoje dieťa?
4. Aké ste mali predstavy o veku dieťaťa?
5. Boli ste ochotní osvojiť si aj súrodenecké skupiny?
6. Zavážil pri vašom rozhodovaní pôvod dieťaťa?
7. Ako sa vaše dieťa odlišuje od počiatočnej predstavy?
8. Ako prebiehala vaša príprava na náhradnú starostlivosť?
9. Do akej miery ste boli spokojní so službami, ktoré poskytujú subjekty?
10. Vyskytol sa problém, ktorý vaše rozhodnutie skomplikoval?
11. Aká bola dĺžka obdobia od zapísania sa do zoznamu žiadateľov po rozhodnutie súdu o osvojení? (v mesiacoch)
12. Ako prebiehal váš prvý kontakt s dieťaťom?
13. Ako by ste zhodnotili svoje rozhodnutie?
14. Aká bola reakcia okolia? Pocítili ste podporu alebo predsudky?
15. Existuje možnosť osvojenia ďalšieho dieťaťa?

Príloha B Rodina Petra

1. Aké boli vaše dôvody rozhodnutia pre osvojenie dieťaťa?

Keďže som si doposiaľ nenašla vhodného partnera, s ktorým by som zdieľala radosti aj starosti, tak som sa informovala o možnostiach, ako by som sa mohla stať matkou. Za najvhodnejší spôsob som zvolila osvojenie a rozhodla som sa tento proces podstúpiť. Keďže v tej dobe som mala už tridsaťpäť rokov a moje biologické hodiny už dosť prudko tikali, nestrácala som čas. Moja túžba po rodine už bola moc silná a neverím, že by som si v mojom veku našla spriaznenú dušu, teda manžela, ktorý by mi môj sen dokázal splniť.

2. Aké ste mali požiadavky pre svoje dieťa?

Pre svoje dieťa som mala veľké požiadavky. Musím byť sebakritická, ale niekedy som v údive, že som si pre seba našla aj vhodné dieťa. Túžila som po nerómskom dieťati, nechcela som, aby ľudia na ulici na mňa hľadeli a v očiach by som im čítala, že moje dieťa nie je mojím dieťaťom, ale určite je osvojené. Nechcela som im čítať v očiach otázky, prečo nemám vlastné dieťa, alebo aby sa spytovali jeden druhého, či som sa nezaplietla s nejakým rómom, keď máme spolu dieťa. Chcela som viesť pokojný život ako doposiaľ, len už nie sama, ale s dieťaťom. S dieťaťom, ktorému by som mohla poskytnúť všetku moju lásku, keďže ju už nemám komu inému poskytnúť.

3. Aké pohlavie ste zvažovali pre svoje dieťa?

Ja som túžila len po chlapcovi. Nad dievčaťom som ani neuvažovala. Možno preto, aby som neskôr v budúcnosti pri ňom cítila pocit bezpečia, aby som vedela, že mám pri sebe chlapeckú ruku. Nielen ohľadom domácnosti, pretože nie so všetkým si vystačím sama. Z rozprávania kamarátok viem, že s chlapcami je aj menej starostí, čo sa týka dospievania. Budem vedieť, že sa sám o seba postará a nebudem zaspávať až s takým strachom, ak nebude niekedy doma.

4. Aké ste mali predstavy o veku dieťaťa?

Vek dieťaťa bol pre mňa tiež rozhodujúci. Pretože mám v práci dosť vysoké postavenie, nemohla som si dovoliť zostávať doma na materskej dovolenke. Nemohla som len tak odísť a prísť o finančné prostriedky. Keby mám zarábajúceho manžela, tak to určite nie je pre mňa až tak dôležité, ale osud to zariadil inak. Preto som aj uvádzala, že chcem už školopovinné dieťa, čo najmladšie, ale už školopovinné. Túžila som po dieťati, ale nechcela som, aby som niekoľkokrát za noc musela vstávať, kŕmiť ho, prebaľovať. Chcela

som dieťa dá sa povedať už samostatnejšie, s ktorým by som sa mohla každý deň rozprávať, ktoré by ma vedelo pochopiť.

5. Boli ste ochotní osvojiť si aj súrodenecké skupiny?

Určite nie. Ja som túžila len po jednom dieťati. Túžila som po niekom, kto by trochu utlmil moju samotu. Dve deti by znamenali aj dvojnásobné starosti a neviem, či by sme si vystačili aj finančne. Takže určite nie.

6. Zavážil pri vašom rozhodovaní pôvod dieťaťa?

Ako som už spomínala, rómske dieťa u mňa neprichádzalo do úvahy. Buď biele dieťa, alebo žiadne dieťa.

7. Ako sa vaše dieťa odlišuje od počiatočnej predstavy?

Môj Peťko je môj splnený sen. Túžila som bielom dieťati a to aj mám. Je krásny, máme aj rovnakú farbu očí a niektorí ľudia ani len netušia, že je osvojený. Niektorí ľudia, ktorí ma nepoznajú príliš osobne si myslia, že som rozvedená a teda že Peťko pochádza z rozvedenej rodiny. A to som aj chcela docieľiť. Chcela som chlapčeka a v čase osvojenia bol vo veku, kedy deti nastupujú do školy, teda aj táto požiadavka sa mi splnila. Takže s výsledkom osvojenia som bola nad očakávania spokojná. Ani som nedúfala, že moja náročnosť bude splnená.

8. Ako prebiehala vaša príprava na náhradnú starostlivosť?

Ohľadom adopcie som najskôr čerpala informácie z internetu. Informovala som sa hlavne zo stránok organizácie Úsmev ako dar. Preto som sa rozhodla sa na nich v súvislosti s adopciou obrátiť. Poskytli mi všetky potrebné informácie, zúčastnila som sa aj výcvikového programu PRIDE, kde som strávila tridsať hodín. Mnoho rodín my poskytlo rady a vlastné skúsenosti spojené s osvojením. Dostala som kontakty na konkrétne pracovníčky. Sociálna pracovníčka absolvovala u mňa v domácnosti jednu návštevu a ohodnotila, či je prostredie vhodné pre dieťa. A absolvovala som sedenia aj u psychologičky.

9. Do akej miery ste boli spokojní so službami, ktoré poskytujú subjekty?

Ja som bola spokojná, nemôžem sa sťažovať. Všetci mi vďaka vyšli v ústrety. Odporučila by som organizáciu Úsmev ako dar každému záujemcovi o osvojenie. Viem, že mnoho ľudí odrádza osvojenie hlavne z dôvodu zdĺhavého obdobia, súdu a podobne, ale ja by som

osvojenie každému odporučila. Rodine, v ktorej chýba dieťa, je to určite najvhodnejší spôsob stať sa rodičmi.

10. Vyskytol sa problém, ktorý vaše rozhodnutie skomplikoval?

Nie, u mňa sa žiadny problém nevyskytol. Až som sa sama seba spytovala, prečo to prebieha tak, ako to prebiehalo. Ja som sa už len tešila na dieťa, ktoré príde do nového domova, na dieťa, ktoré mi naplní to prázdno či už v dome, ale aj v mojom srdci. Možno keby sa aj vyskytli problémy, by som sa ich snažila čo najrýchlejšie vyriešiť, aby som už svojho syna mala čo najskôr doma.

11. Aká bola dĺžka obdobia od zapísania sa do zoznamu žiadateľov po rozhodnutie súdu o osvojení? (v mesiacoch)

Neviem, či to bolo tým, že som bez manžela, teda že som sa o adopciu uchádzala sama alebo je to bežné obdobie na adopciu, ale ja som čakala na Peťka asi pätnásť mesiacov. Ale to čakanie stálo za to. Možno to obdobie bolo zdĺhavejšie aj vďaka mojej náročnosti. Možno nebolo dostupné pre mňa vhodné dieťa. Ale teraz som spokojná. To obdobie by som nechcela už nikdy vrátiť. Teraz si spokojne nažívame, rozumieme si a ja som rada, že sme si vytvorili spoločný domov.

12. Ako prebiehal váš prvý kontakt s dieťaťom?

Na náš prvý kontakt nerada spomínam. Bolo to zvláštne, pre mňa niečo nové. Prišla som do detského domova, Peťka mi obliekli a poslali nás na prechádzku. Celý čas sme mlčky vedľa seba kráčali, nevedela som, o čom sa s ním mám zhovárať. Možno to bolo aj dobré, že najskôr sme si na seba zvykali po vizuálnej stránke. Niekedy som sa ja niečo spýtala, dostala som jednoslovnú odpoveď, niekedy sa ma Peťko na niečo spytoval. Najviac ho zaujímalo, ako je to možné, že som neprišla aj s manželom. Malému chlapčekovi sa mi to vysvetľovalo s ťažkosťami, ale myslím, že ma pochopil. Nikdy viac sme sa k tejto téme ani nevracali. Druhé stretnutie už bolo iné. Zhovárali sme sa hodiny, porozprával mi ako vyrastal v detskom domove, ako mu tam bolo dobre, že nikdy nevidel svojich skutočných rodičov. Postupne sme si k sebe vytvárali vzťah. Dnes je už náš vzťah výnimočný. Vie, že nie som jeho skutočná matka, ale cítim, že ma miluje ako svoju biologickú matku, možno aj viac. A ja milujem jeho ako svojho biologického syna. Možno ani moje skutočné dieťa by ku mne nemalo taký vzťah, ako Peťko.

13. Ako by ste zhodnotili svoje rozhodnutie?

Začiatok bol ťažký, nepopieram, že to bolo od začiatku dokonalé. Myslela som si, že keď si osvojím staršie dieťa, nebudem sa mu musieť venovať až do takej miery. Skutočnosť však bola iná. Peťko sa prvé dni pomočoval do postieľky, niekedy pri sledovaní televízie začal koktať, ale nebolo to dlhodobé zajakávanie sa, trvalo vždy maximálne týždeň. V tej chvíli som začínala uvažovať, či je naozaj vhodným chlapcom pre mňa. Pár nocí som dokonca preplakala. Nezvládala som to hlavne po psychickej stránke. Navštevovali sme dokonca psychologičku, ktorá ma ubezpečovala, nech mu dám čas, nech si zvyká na nové prostredie, nech si zvyká na mňa, na novú rodinu. A mala pravdu. Po čase sa všetko obrátilo k lepšiemu. Postieľku som každé ráno nachádzala suchú, dokonca už aj zajakávanie sa vytratilo, už hovorí stále plynulo. Preto som rada, že som vydržala začiatkové stresové obdobie. Takže dnes už osvojenie môžem zhodnotiť ako niečo, čo mi naplnilo život, prázdnotu v mojom živote. Teraz už môžem povedať, že moje rozhodnutie neľutujem. Ale keby sa ma na túto otázku spýtate pred dvomi rokmi, možno by moja odpoveď znela inak.

14. Aká bola reakcia okolia? Pocítili ste podporu alebo predsudky?

Moja rodina ma vo všetkom podporovala od začiatku. Môj otec už síce nežije, ale matka ma podporovala. Ani som neočakávala také povzbudenie, aké my poskytovala. Možno to vnímala so svojich skúseností, čo dieťa prinieslo do ich životov. Sama vedela posúdiť, akú prázdnotu dieťa vyplnilo v ich životoch. Ja som bola tiež dlho očakávané dieťa. Z rozprávania viem, že sa s mojím otcom dlho pokúšali o dieťa. A práve preto ma vie pochopiť, čo prinieslo do môjho života. Aj moje blízke okolie ma naplno podporovalo. Nikdy som nepocítila predsudky alebo ohováranie, či už zo strany rodiny, kamarátov, susedov alebo kolegyň v práci. Možno aj to mi dodávalo silu, aby som sa odhodlala pre osvojenie.

15. Existuje možnosť osvojenia ďalšieho dieťaťa?

Keby som ešte našla partnera, ktorý by ma tiež vo všetkom podporoval a pomáhal mi (aj finančne), tak by som možno ešte považovala o osvojení. Ale keďže som sama, neprichádza to do úvahy. Zatiaľ si vystačíme sami dvaja a mám pocit, že to tak aj zostane.

Príloha C Rodina Rudka

1. Aké boli vaše dôvody rozhodnutia pre osvojenie dieťaťa?

Mnoho rodín zvažuje adopciu dieťaťa hlavne z dôvodu neplodnosti matky alebo otca. Nás sa to našťastie netýka, keďže sme rodičmi dvom biologickým deťom. Vždy sme túžili po veľkej rodine a nechcela som znovu podstúpiť pôrod, rozhodli sme sa pre formu osvojenia. Je to síce zdĺhavejšia forma „zaobstarania“ si dieťaťa, ale rozhodli sme sa ju podstúpiť. Bol to pre nás úžasný pocit, že môžeme pomôcť opustenému dieťaťu, ktoré je niekde v detskom domove opustené bez lásky rodičov. Teda môžeme povedať, že našim hlavným dôvodom bolo nielen vlastné presvedčenie, ale hlavne dobrý pocit pomoci.

2. Aké ste mali požiadavky pre svoje dieťa?

Bolo nám to v podstate jedno, či pôjde o rómske alebo nerómske dieťa. Chceli sme hlavne tretie dieťa pre nás a nového súrodenca pre naše deti. Mnoho večerov sme sa rozprávali a našich predstavách, o hľadaní kompromisov medzi mojimi predstavami a manželovými. Nakoniec sme sa rozhodli, že rozhodnutie necháme osudu. Aké dieťa nám ponúknu, pre to sa aj rozhodneme. Ale sme spokojný a nič neľutujeme.

3. Aké pohlavie ste zvažovali pre svoje dieťa?

On: Na pohlaví nám takisto nezáležalo. Keďže už máme dcéru aj syna, nekládli sme pohlaviu veľký význam. Iné by bolo, keby sme mali dve dcéry, prípadne dvoch synov.

Ona: Síce sa musím priznať, že som v kútiku duše dúfala, že to bude dcéra, pretože medzi matkou a dcérou sa buduje väčšie puto ako medzi synom a matkou, pretože syn sa viac viaže k otcovi. Teda tak som to vnímala u svojich detí. Dcéra sa viac zdôveruje mne, ako syn a naopak.

4. Aké ste mali predstavy o veku dieťaťa?

Ona: Ja som chcela čo najmladšie dieťa. Chcela som si zažiť ešte raz obdobie výmeny plienok, ako sa dieťa učí postupne rozprávať, ako sa učí chodiť, ako ešte pociťuje, že „maminka“ je pri ňom a pofúka odreté kolienko a utrie slzičky. Preto sme uviedli, že dieťa musí mať do troch rokov. On: Ja som chcel práveže toto obdobie preskočiť. Nechcel som odznova prežiť prebdené noci, otázky typu „a prečo“ a práve to nekonečné vymieňanie plienok. Chcel som už staršie dieťa, rozumnejšie, s ktorým si už môžeme naplno užívať výlety a dovolenky. Ale osud to chcel asi inak, pretože náš Rudko má dva a pol roka.

5. Boli ste ochotní osvojiť si aj súrodenecké skupiny?

Ona: Predtým som nad tým neuvažovala, ale keby mi ponúknú súrodencov, asi by som nesúhlasila. Buď jedno alebo žiadne. My už máme dve vlastné deti a aj bytové priestory nás obmedzujú. Snívali sme len o jednom dieťati a to aj máme. Ja som takto spokojná. On: Určite ani ja by s touto možnosťou nesúhlasil. Len jedno dieťa je pre nás dosť starostí, k tomu naše dve biologické. Až takú veľkú rodinu nechcem.

6. Zavázil pri vašom rozhodovaní pôvod dieťaťa?

Ona: Poviem to takto. Najskôr sme mali v pláne osvojiť si dievčatko, ktoré malo 4 roky, vlasy ako anjel, bledá pokožka, jasné očka. Zamilovala som sa do nej. Povedala som si, že túto chcem a už žiadnu inú. Už som nás videla, ako chodíme na prechádzky a ako ju každý obdivuje, aké mám krásne dieťa. Bohužiaľ nevedeli sme o jej minulosti toľko, koľko by sme potrebovali vedieť. Je dosť pravdepodobné, že ju rodičia týrali, či už fyzicky alebo psychicky. Začalo mi z domácnosti miznúť všetko, čo nebolo pevne pripútané k podlahe. Po dvore sme mali zakopané jedlo, toaletný papier, farbičky, proste všetko. Ako keby sa bála, že niekedy v budúcnosti nebude mať ničoho dostatok a preto sa rozhodla robiť si „zásoby na horšie časy“. Bolo to stresujúce nielen pre nás, ale aj pre naše deti. Báli sme sa zavolať si návštevu, pretože vrchol všetkého bolo, keď začali miznúť aj šperky a peniaze. Bolo to síce ťažké rozhodnutie, ale nakoniec sme sa rozhodli, že nie je tým správnym dieťaťom pre nás. Predsa už sme aj starší a nemáme toľko trpezlivosti. On: Mali sme ju veľmi radi, aj sme po nej veľmi túžili, ale táto skúsenosť nám otvorila oči. Po dlhých rozhovoroch sme sa rozhodli, že nie je podstatný pôvod dieťaťa, ale jeho správanie, jeho predchádzajúca minulosť, ktorá ich nepoznačila až do takej miery.

7. Ako sa vaše dieťa odlišuje od počiatočnej predstavy?

Ona: Musím povedať, že úplne. Po úvodnej skúsenosti s malou Kristínkou a po vytúžení si ideálu, ktorý nakoniec nebol skutočnosťou sme sa popálili. Ale náš Rudinko je rómske dieťa, veľmi inteligentné a šikovné. A už by som ho nevymenila za nič na svete. On: Ja musím súhlasiť. Najskôr boli očakávanie veľké, ale realita nás prebrala. Ale malý Rudko je krásny chlapček a aj som tiež šťastný, že sme si ho vybrali.

8. Ako prebiehala vaša príprava na náhradnú starostlivosť?

Ona: Príprava na osvojenie bola pre mňa tou najťažšou časťou celého osvojenia. Dlhé hodiny u psychológa, rôzne testy, museli sme tam absolvovať asi 70 hodín. Rôzne vybavovanie potrebných papierov, návštevy u sociálneho pracovníka. Z jedného úradu sme

sa náhlili na druhý úrad. Bolo to niečo neuveriteľné. Ale som rada, že sme to vydržali, že sme sa nevzdali. On: Ja som niekedy mal aj chvíle, kedy som sa rozhodoval, či nám dve deti nestačia. Bolo to pre mňa neuveriteľne vyčerpávajúce a cítil som, že mi ubúdajú sily. Ale tiež neľutujem, že sme vydržali do konca.

9. Do akej miery ste boli spokojní so službami, ktoré poskytujú subjekty?

Ona: So službami som nebola spokojná vôbec. Nikto nebol natoľko informovaný, aby nám vedeli vo všetkom poradiť. Väčšinu informácií sme získavali hlavne z internetu. Pohadzovali si nás ako horúci zemiak. Hlavne aj kvôli tomuto prístupu som zvažovala možnosť odstúpiť od osvojenia. On: Niekedy som mal pocit, že som zločinec a nie, že chcem pomôcť opustenému dieťaťu. Mali sme pár konfliktov aj s psychologičkou, ktorá bola podľa môjho úsudku nie dostatočne kvalifikovaná na výkon tohto povolania. Nemal som z nej vôbec dobrý pocit. Iní ľudia to možno vnímajú inak, ale vyjadrujem len svoj názor.

10. Vyskytol sa problém, ktorý vaše rozhodnutie skomplikoval?

Ona: Osvojenie nám komplikovalo jedine únavné obdobie ohľadom vybavovania potrebných dokumentov ohľadom osvojenia. Ale výrazné komplikácie sa neobjavili. On: Okrem únavného obdobia prípravy na osvojenie by som ani ja neuviedol žiadne výrazné komplikácie.

11. Aká bola dĺžka obdobia od zapísania sa do zoznamu žiadateľov po rozhodnutie súdu o osvojení? (v mesiacoch)

Ona: My sme asi šťastnejšia rodina, pretože celé obdobie osvojenia nám trvalo asi 10 mesiacov. Ale tak som sa tešila na naše dieťa, že som mala pocit, že celé obdobie trvá večnosť.

12. Ako prebiehal váš prvý kontakt s dieťaťom?

Ona: Na naše prvé stretnutie si pamätám presne. Bol práve čas obeda, preto nám vychovávateľka v detskom domove priniesla fľaštičku, že môžeme nakŕmiť malého Rudka, nech si na nás postupne zvyká. Upozorňovala nás, že Rudkovi vôbec nechutí, preto bol aj vychudnutejší na svoj vek a upozorňovala nás aj na problémy s trávením, preto sa u neho objavovalo časté zvracanie. Napapal sa, pritisol sa mi na prsia, a celé tri hodiny, na ktoré sme mali nárok z dôvodu zvykania si dieťaťa na nás, prespal. Vychovávateľky ho chodili kontrolovať, s údivom nás sledovali, pretože nebolo zvykom, aby malý poobede

spával. Držal sa ma, zvieral pästičky a ja som vedela, že je tým správnym dieťaťom pre nás. Odkedy ho máme doma, malý jedáva všetko, čo mu pripravíme, nikdy sa u neho už neobjavili spomínané ťažkosti so žalúdkom. On: Prvé stretnutie bolo skutočne niečo výnimočné. Nemali sme predstavu, ako bude prebiehať, išli sme tam s radosťou, ale po minulej skúsenosti s Kristínkou, aj s obavami. Ale malý je nad naše očakávania. Je síce rómskeho pôvodu, ale rozdáva úsmev všade naokolo.

13. Ako by ste zhodnotili svoje rozhodnutie?

Ona: Nikdy som naše rozhodnutie neľutovala. Túžila som po treťom dieťati a dieťa aj mám. Preto som spokojná, že sme proces osvojenia podstúpili. On: Nikdy mi neprebehla hlavou myšlienka, že by som chcel vrátiť čas a malého Rudka vrátiť do domova. Poslúcha nás a máme ho radi.

14. Aká bola reakcia okolia? Pocítili ste podporu alebo predsudky?

Ona: Reakcia okolia? Naša rodina nás zavrhla, pretože sme si osvojili rómske dieťa. Nikdy s tým nesúhlasili, a môžem povedať, že sa za nás hanbia. Odhovárali nás od adopcie, jediné, čo ich zaujímalo bolo, čo povedia naši susedia a známi. Nezaujímalo ich, čo chceme my, jediné, čo ich zaujímalo bolo, čo chcú oni, a oni malého ani len vidieť nechceli. On: Báli sa reakcie susedov a našich známych, ale musím povedať, že to boli jediní ľudia, ktorí nás celým procesom osvojenia podporovali. Dokonca aj naše biologické deti prijali Rudka ako vlastného súrodenca, a nehanbia sa priznať, že ich súrodenec je rómskeho pôvodu.

15. Existuje možnosť osvojenia ďalšieho dieťaťa?

Ona: Už máme tri deti, neviem, či by som ešte bola schopná podstúpiť znovu celý proces osvojenia. Skôr asi nie, ako áno. On: Ja už určite nie. Aj keď financií je zatiaľ dostatok, myslím si, že v dnešnej dobe mať tri deti je už skôr raritou ako prirodzenosťou. Ja som už spokojný tak, ako to je.

Príloha D Rodina Jakuba

1. Aké boli vaše dôvody rozhodnutia pre osvojenie dieťaťa?

Ona: Po svadbe sme s manželom pred deťmi uprednostnili kariéru. Najskôr sme si chceli ako mladý pár zabezpečiť bývanie, nejaké tie financie, aby som si mohla dovoliť zostať na materskej dovolenke a nepocítili by sme finančnú tieseň. On: Vždy sme snívali o rodinnom dome s veľkou záhradou a psom a o dvoch detičkách. Všetko sme mali dokonale premyslené a naplánované, len osud to zariadil inak. Ona: Po bežnej prehliadke na gynekológii mi zistili vážne ochorenie maternice a nastali pre nás ťažké chvíle. Museli sme sa rozhodnúť. Buď si nechám maternicu vybrať a budem zdravá, alebo si ju nechám ale deti aj tak nikdy mať nebudeme. Takže určite sme sa rozhodli pre moje zdravie, teda nič iné nám ani nezostávalo. Bol to pre nás veľký šok, pretože ak máte niečo vysnívané a v jeden deň sa vám skomplikuje celý život, je to niečo strašné hlavne na vašu psychiku. On: Veľa sme si poplakali, veľa sme si pretrpeli, ale nikdy sme sa nezbavili myšlienky, že manželkine ochorenia nám prekazí mať šťastnú rodinu. Preto sme sa rozhodli, že dieťa si osvojíme. Vedeli sme, že je zdĺhavejší proces, ale my sme veľmi cieľavedomí, a keď sa pre niečo rozhodneme, bojujeme až dovtedy, kým to aj nedosiahneme.

2. Aké ste mali požiadavky pre svoje dieťa?

Ona: Keď už sme sa rozhodli pre osvojenie, nechceli sme sa zbaviť našich snov. Dieťa muselo mať určité charakteristiky, určité črty, ktoré boli pre nás dôležité. Muselo nás v prvom rade zaujať. On: Boli sme vo výbere dieťaťa veľmi nároční, preto prešiel veľmi dlhý čas, kým našli pre nás vhodné dieťa. Ale to čakanie vôbec neľutujeme.

3. Aké pohlavie ste zvažovali pre svoje dieťa?

Ona: Naša predstava bola, že chceme dve deti. Jedno muselo byť dievčatko a chceli sme aj chlapca. Takže sme nepokladali za dôležité, aké pohlavie bude mať prvé dieťa. Ale pri adopcii druhého dieťaťa pohlavie bude pre nás zohrávať veľkú úlohu. Teraz už máme osvojeného Jakubka, takže druhé bude musieť byť určite dievča. On: Iní ľudia si možno myslia, že ako ľudia, ktorí nemôžu mať deti, máme veľké nároky. Ale je to náš sen a my sa ho tak ľahko nevzdáme.

4. Aké ste mali predstavy o veku dieťaťa?

On: Do žiadosti o osvojenie dieťaťa sme uviedli vek do troch rokov. Staršie sme nechceli. Túžili sme po tom, ako budeme vidieť, ako nám rastie pred očami. Ona: Ja som si chcela

prežiť to obdobie, kedy by som celé noci prebdela, pri chorobe by som pri ňom prespávala každú noc, aby sa mu niečo nestalo. Túžila som zažiť ten pocit, že dieťa ma potrebuje a to naplno a vo všetkom. Iné matky sa boja toho obdobia, ako sú stále vyčerpané a unavené. Iné je, keď vedia, že tento pocit v budúcnosti prežijú, ale ja som vedela, že tento pocit možno nikdy nespoznám. Ja som sa tešila, keď nám oznámili, že našli pre nás vhodné dieťa. Malo tri roky, preto sme neváhali a hneď v ten deň sme si vyžiadali čo najdetailnejšie informácie o malom Jakubkovi. Bola som z neho nadšená. Každú noc som sa modlila, aby sa práve malý Jakubko stal našim synom, nech ho už uspávam doma v postieľke, celé dni sa s ním hrám a nespustím z neho oči ani na jedinú sekundu.

5. Boli ste ochotní osvojiť si aj súrodenecké skupiny?

On: Ponúkali nám súrodencov, ale ja som s tým nesúhlasil. Manželka už tak veľmi túžila byť matkou, že po dlhšom prehováraní by povedala áno. Ale ja som v tomto zásadový. Chcel som len jediné, aby sme si ten pocit, že sme rodičia neužili len raz. Chcel som, aby sme si znovu tak intenzívne uvedomili, že do našej rodiny pribudlo nové dieťa. Ako keď si dieťa prinesiete z pôrodnice a každému sa chváľite, že ste sa stali otcom. Chcel som, aby som sa po určitom období znovu mohol začať každému chváliť, že už nie sme len traja, ale že som čerstvý dvojnásobný otec. Ona: Ja som už bola taká zúfalá, vyčerpaná z toľkého čakania, že by som už prijala hocijaké dieťa alebo deti. Len nech sa mi už vyplní tá prázdnota v srdci.

6. Zavážil pri vašom rozhodovaní pôvod dieťaťa?

On: Rómske dieťa neprichádzalo do úvahy. Ja som človek, ktorý sa často objavuje v spoločnosti, moja firma často usporadúva rodinné stretnutia a večierky, rodinné dovolenky a podobne. Neviem si predstaviť, že by som sa v spoločnosti objavil s rómskym dieťaťom. Cítil by som sa asi nepríjemne. Nikdy som to neprežil, možno by to bolo pre mňa prirodzené, ale sám som usúdil, že to nechcem riskovať. Istota ja istota. Ona: Rómske dieťa som nechcela. Keď som si predstavovala prechádzky s kamarátkami, ktoré majú tiež deti a ja by som vybrala s kočíka dieťa, ktoré by malo tmavú pokožku. Neviem, ako by som to zvládala.

7. Ako sa vaše dieťa odlišuje od počiatocnej predstavy?

On: Jediné, v čom sa Jakubko odlišuje od našej predstavy, je jeho vek. Chceli sme čo najmladšie dieťa, ale v konečnom dôsledku sme spokojní. Len nás mrzí, že sme premeškali jeho prvé slová a prvé kroky. Ona: Mňa veľmi mrzí to, že dieťa v takom veku sa už ťažšie

citovo pripútava k adoptívnym rodičom ako maličké bábätko. Trvalo nám určitý čas, kým sme si na seba zvykli. Kým si Jakub začal uvedomovať, že nás môže volať mama a tata. Ale keď to prišlo, bol to neoceniteľný pocit.

8. Ako prebiehala vaša príprava na náhradnú starostlivosť?

On: Ako každá rodina sme si vyhľadávali najskôr potrebné informácie. Dokonca sme sa skontaktovali s rodinou, ktorá už má osvojené dieťa. Poskytli nám informácie, ktoré nám veľmi pomohli. Dokonca aj vďaka ich názorom sme sa rozhodli, že adopcia je tým najvhodnejším spôsobom aby sme sa stali rodičmi. Potom sme začali s potrebnými tlačivami. Bolo to neuveriteľne zdĺhavé obdobie, dokonca sme niekedy mali pocit, že to obdobie sa nikdy neskončí. Ona: Absolvovali sme sedenia u psychologičky, zapojili sme sa do rôznych programov. Nechceli sme, aby nás niečo, čo sa týka adopcie prekvapilo. Išli sme na istotu.

9. Do akej miery ste boli spokojní so službami, ktoré poskytujú subjekty?

On: Nemôžem povedať, že som bol spokojný. Ale zas nehádzem všetkých pracovníkoch v týchto subjektoch do jedného vreca. So sociálnou pracovníčkou sme mávali dosť často výmenu názorov. Často nás presviedčala o niečom, s čím sme neboli sami stotožnení. Mali sme vlastnú predstavu, ktorá bola pre nás dôležitá. A ja som typ osoby, ktorá má vlastné názory a nenechá sa ovplyvňovať názormi iných ľudí. Ona: Ale sociálna pracovníčka bola jediná osoba, s ktorou sme neboli vôbec spokojní. Preto sme sa obrátili aj na inú sociálnu pracovníčku, ktorá k nám mala odlišný prístup. Taký, aký nám vyhovoval. Zhodli sme sa vo všetkom a bola nám aj veľkou oporou.

10. Vyskytol sa problém, ktorý vaše rozhodnutie skomplikoval?

Ona: Nebol to problém, ktorý by skomplikoval naše rozhodnutie alebo by ho ovplyvnil. Len jediný problém nás neustále sprevádzal. Veľmi dlhé obdobie sme nenašli dieťa, ktoré by nám vyhovovalo. Aj keď v detských domovoch je veľké množstvo detí, ktoré túžia po rodine, ale ani jedno nevyhovovalo našim predstavám. On: Ale všetko dobre dopadlo. Čakanie sa nám vyplatilo.

11. Aká bola dĺžka obdobia od zapísania sa do zoznamu žiadateľov po rozhodnutie súdu o osvojení? (v mesiacoch)

Ona: Práve preto, že sme si stáli za svojím rozhodnutím sa toto obdobie stále predlžovalo a predlžovalo. Ale celé obdobie trvalo myslím dvadsaťosem mesiacov. Je to dlhé obdobie,

pre nás nekonečné, ale ako už povedal manžel, čakanie sa nám vyplatilo. Už môžem povedať, že sme rodina.

12. Ako prebiehal váš prvý kontakt s dieťaťom?

Ona: Ja som sa na prvé stretnutie veľmi tešila. Niekoľko dní pred týmto stretnutím som strávila v hračkárstve, nakupovala som všetko, čo mi padlo do oka. Musím sa priznať, že som sa pred malým Jakubkom chcela ukázať v čo najlepšom svetle a dúfala som, že ho určitým spôsobom podplatím. Myslím to tak, že keď uvidí, čo sme mu všetko priniesli a ešte viac ho toho čaká u nás doma, tak sa bude tešiť, že sme si ho vybrali práve my. Ale bolo to úplne inak. Nepoznal také hračky, čo sme mu priniesli, pretože v domove mali čo najjednoduchšie hračky a každej sa bál. Žiadnu nevzal do náručia, dokonca sa na žiadnu ani len nepozrel. On: Bol veľmi nsmelý, ani k nám sa nechcel priblížiť. Vtedy sme si uvedomili, že to nebude také jednoduché, ako sme si predstavovali. Dúfali sme, že nás bude čakať s otvorenou náručou. Dokonca keď sme si ho brávali aj domov, nech si na nás postupne zvyká, z detského domova odchádzal stále s plačom. Plač pretrvával aj keď sme boli spolu sami. Bolo to ťažké obdobie, ale už je to našťastie za nami.

13. Ako by ste zhodnotili svoje rozhodnutie?

Ona: Keď čakáte na dieťa viac ako dva roky, ani v jednom okamihu vás nenapadne, či ste spravili správnu vec. Ja viem, že sme spravili tú najsprávnejšiu vec a už sa teším na to, kedy budeme hľadať sestričku pre nášho Jakubka. Ešte sme sa s manželom o tom nerozprávali, ale kvôli zdĺhavému obdobiu mám pocit, že už je ten správny čas. On: Jakubko je náš splnený sen.

14. Aká bola reakcia okolia? Pocítili ste podporu alebo predsudky?

Ona: Každý z rodiny, každý z našich známych vie, aké som mala zdravotné problémy. Vedeli, že inú možnosť nemáme, takže nás vo všetkom podporovali. On: S negatívnou reakciou sme sa nikdy ani nestretli. Alebo možno nikto sa neodvážil nám to povedať do očí.

15. Existuje možnosť osvojenia ďalšieho dieťaťa?

Ona: Ako sme už spomínali, chceme sestričku pre nášho Jakubka. Nechceme, aby vyrastal ako jedináčik. On: A aj ja dúfam, že to bude čo najskôr. Pre šťastie mojej rodiny by som spravil čokoľvek. Šťastná rodina je základom šťastného života.

Príloha E Rodina Petry

1. Aké boli vaše dôvody rozhodnutia pre osvojenie dieťaťa?

Ona: Nikdy som neuvažovala o adopcii dieťaťa až do jedného dňa. S manželom sme sa zosobášili veľmi mladí a vždy sme túžili, aby sa v našom dome ozýval detský smiech, niekedy aj plač. Otehotnela som veľmi mladá a narodilo sa nám zdravé dievčatko. Bola som tou najšťastnejšou ženou. Manžel s nami trávil veľmi málo času, pretože jeho práca spočívala v každodennom dlhom cestovaní nielen na území Slovenska, ale po celej Európe. Aj keď sme sa nevideli každý deň, boli sme zabezpečení finančne a nikdy som nemusela premýšľať, či si niečo môžeme dovoliť kúpiť alebo nie. Práve preto sme si vážili jeden druhého a užívali sme si o to viac každú jednu spoločnú chvíľu. On: Ale všetko sa zmenilo. Raz som za volantom dostal epileptický záchvat a keďže môj vodičský preukaz bol našim chlebom, prácu som musel opustiť. Ale bol som šťastný, že som nažive. Preto sme začali rozmýšľať, ako by sme sa mohli uživiť, aby sme boli obaja doma. Najskôr sme sa rozhodli pre profesionálnu rodinu. Po čase sme získali do opatery tri rómske deti a istý čas sme boli spokojní. Ale cítili sme, ako keby nám to nestačilo. Nad vlastnými deťmi sme už nerozmýšľali, preto sme sa rozhodli, že si ešte jedno dieťa osvojíme. Cítili sme obaja, že je to naším poslaním starať sa o opustené deti, starať sa o siroty. Takže v našom dome sa dnes nezýva smiech len jedného dievčatka, ozýva sa smiech piatich detí. Ona: Vybrali sme si túto cestu, dáva nám silu a chuť do života a keby to bolo možné, chcela by som si vziať ďalšie deti.

2. Aké ste mali požiadavky pre svoje dieťa?

Ona: Naše požiadavky boli v podstate také, že nemáme žiadne. Ale jedna požiadavka tu predsa len bola. A tej sme sa držali. Pretože to nie je jednoduché starať sa o také množstvo detí, táto bola pre nás záväzná. On: Každé dieťa, pre ktoré sme sa rozhodli, muselo byť zdravé. Samozrejme, že ľahké ochorenia by sme ešte prijali, ale dieťa s vážnym ochorením pre nás nepripadalo do úvahy.

3. Aké pohlavie ste zvažovali pre svoje dieťa?

Ona: Nemali sme nikdy vyčlenené, že práve teraz si vezme dievčatko, alebo teraz to bude chlapec. Ako sme si prezerali fotografie, ako sme si prezerali videozáznamy, až na mieste sme sa rozhodli, aké dieťa bude to naše. On: Či už to bolo pri profesionálnej výchove alebo pri osvojení. Vždy pri prezeraní fotografií nás jedno konkrétne „chytilo za srdce“ a vedeli

sme, že žiadne iné nechceme. Vedeli sme, že práve tomuto túžime dať niečo, čo mu chýba, že sa o neho chceme starať, a že sa ho pokúsime čo najlepšie vychovať.

4. Aké ste mali predstavy o veku dieťaťa?

Ona: Nám nezáležalo na tom, či dieťaťko bude ešte v perinke, alebo už vie rozprávať alebo či už navštevuje základnú školu. Ako sme už spomínali, muselo nám „padnúť do oka“. On: Ja som chcel mať skôr mladšie deti, ale keď vidíte na fotografii dieťa, ktoré tými smutnými očami hľadá do objektívu, museli by ste mať srdce z kameňa, aby ste sa pre neho nerozhodli.

5. Boli ste ochotní osvojiť si aj súrodenecké skupiny?

Ona: Nám to bolo jedno, či si vezmeme jedno dieťa, alebo si ich hneď zoberieme domov viac. My sme len túžili po veľkej rodine, túžili sme po tom, aby sme niekomu mohli dať kus seba. Chceli sme každú noc spokojne zaspávať, pretože robíme správnu vec. On: Ale pri osvojení sme si vzali len jedno. Keďže nás už bolo v domácnosti dosť, rozhodli sme sa, že v tejto chvíli spomalíme. Preto sme si vzali malú Petru. Teda najskôr sa volala Manuela, ale aby bola spokojnejšia v budúcnosti a aby sme ju odbremenili aspoň od časti výsmeškov či už v škole alebo zo strany kamarátov, rozhodli sme sa ju prekrstiť a dali sme jej meno Petra. Nehovoríme, že bude mať ľahký život, deti sú v dnešnej dobe kruté, ale budeme sa snažiť, aby sme jej všetko čo najviac uľahčili.

6. Zavážil pri vašom rozhodovaní pôvod dieťaťa?

Ona: Nikdy. My sme sa práveže chceli starať o rómske deti, pretože vieme, že v dnešnej dobe sú ľudia ešte moc konzervatívny a bránia sa myšlienke, že by si osvojili rómske dieťa. Môžem povedať, že rómske deti sú doslova a do písmena nechcené deti. On: Rómske deti majú v dnešnej dobe väčšie šťastie pri medzištátnom osvojení, ako pri osvojení na našom území. Preto sme sa rozhodli, že naše deti budú len rómskeho pôvodu. Nielen preto, že osvojenie takéhoto dieťaťa je jednoduchšie, týchto detí je aj viac opustených, ale hlavne preto, že majú menšie šance na osvojenie ako nerómske deti, ktorých je v detských domovoch aj pomenej.

7. Ako sa vaše dieťa odlišuje od počiatočnej predstavy?

On: Keďže sme nemali konkrétnu predstavu, tak sa ani jedno z našich detí neodlišuje od počiatočnej predstavy. Ona: My naše deti berieme ako dar a pre nás je každé jedno dokonalé a niečím výnimočné. Každé je svojím spôsobom temperamentné, šikovné

a svojské. Ale máme ich radi rovnako, nerobíme medzi nimi rozdiely a dávame im všetko, čo im dať môžeme.

8. Ako prebiehala vaša príprava na náhradnú starostlivosť?

Ona: U nás bol proces osvojenia o to jednoduchší, keďže už ako profesionálni rodičia sme museli prejsť rôznymi skúškami, či už to boli rozhovory u psychologičiek, zúčastnili sme sa aj programu PRIDE, pracovníci organizácie Úsmev ako dar nám veľmi pomáhali. Preto s nimi aj v súčasnosti spolupracujeme, pretože vieme, že s každým problémom sa nám pokúsia čo najskôr pomôcť. On: Pri osvojení som ani nepocítil, že nejaká príprava aj bola. Ako profesionálni rodičia sme si vytrpeli ohľadom prípravy všetko, čo sme podstúpiť aj mohli. Pretože sme už mali aj rôzne kontakty na pracovníkov, či už na rôznych úradoch, v detských domovoch, aj v rôznych organizáciách, všetci nám vychádzali v ústrety.

9. Do akej miery ste boli spokojní so službami, ktoré poskytujú subjekty?

Ona: Pri prvom pokuse o vzatí dieťaťa do náhradnej starostlivosti to nebolo pre nás jednoduché. Nevedeli sme, čo môžeme očakávať, nevedeli sme, čo všetko budeme musieť podstúpiť, aj sme sa báli toho, čo nás čaká, ale zároveň sme sa tešili, že príde niečo pre nás nové. On: Ale s každým subjektom sme boli spokojní. Sociálna pracovníčka nám vedela vo všetkom poradiť, psychologička nás pripravila na všetko, s čím sme sa mohli stretnúť a veľká vďaka patrí samozrejme aj organizácii Úsmev ako dar. Ona: Nemali sme nikdy k nikomu žiadne výhrady. Nikoho sme nikdy nezaskočili žiadnou otázkou.

10. Vyskytol sa problém, ktorý vaše rozhodnutie skomplikoval?

Ona: Problémy sa pri osvojení dieťaťa nevyskytli. Problémy sme spoznali ako profesionálni rodičia. Mali sme v náhradnej starostlivosti dievčatko, ktoré malo poruchy správania, nevedeli sme si s ňou nijako poradiť, dokonca ani psychologička nám nedokázala pomôcť. Bolo to pre nás najťažšie rozhodnutie, ale rozhodli sme sa, že dieťa vrátíme. Že ju nedokážeme prevychovať tak, ako by sme chceli. Bolo vidieť, že jej rómsky temperament je svojský. U rómskej komunity je takéto správanie prijateľné, ale my sme nevládali. On: Ale pri osvojení sa problémy nevyskytovali. Možno to bolo aj dôsledkom toho, že sme získali množstvo kontaktov a vždy nám vychádzali v ústrety. Naša Petra je zatiaľ maličká, možno sa problémy ešte len vyskytnú. Ale my veríme, že teraz už všetko zvládneme.

11. Aká bola dĺžka obdobia od zapísania sa do zoznamu žiadateľov po rozhodnutie súdu o osvojení? (v mesiacoch)

On: Keďže sme už mali skúsenosti a dokonca aj známosti, náš proces osvojenia sa urýchlil. Na našu Petru sme čakali okolo 6 mesiacov. A už sme boli v jej rodnom liste zapísaný ako rodičia. Ona: Je to iný pocit, ako keď ste profesionálni rodičia. To čakáme, kedy nám niekto zavolá alebo niekto zazvoní pri dverách a oznámi nám, že deťom našli vhodnú rodinu. Pri osvojení máme ako keby istotu, že dieťaťko je naše a už nikoho iného. Ako keby sa naše obavy aspoň z časti vytratili.

12. Ako prebiehal váš prvý kontakt s dieťaťom?

Ona: Bolo to niečo výnimočné. Nikdy nezabudnem na prvé stretnutie s každým našim dieťaťom. Prvýkrát sme ju videli na fotografii. Hneď nás očarila. Ale fotografia tak neodráža skutočnosť. Náš prvý fyzický kontakt sa uskutočnil v detskom domove. Prišli sme a hneď som si ju vzala do náručia. Najskôr sa ma zľakla, bola nesmelá, ale postupom času sa osmelila. Keďže bola maličká, moc slov ešte neovládala, ale videla som, ako hltá každé naše slová. On: Všimla si každý náš pohyb, každé naše gesto. Najedli sme sa spolu a my sme museli odísť. Ale o týždeň na to sme si ju brali domov, nech si postupne na seba zvykáme.

13. Ako by ste zhodnotili svoje rozhodnutie?

Ona: Neľutujem ani jedno naše rozhodnutie. On: Ani ja. Berieme to skôr ako naše poslanie, ako niečo, čo nás naplňuje.

14. Aká bola reakcia okolia? Pociťovali ste podporu alebo predsudky?

Ona: Nikdy sme nebrali ohľad na reakcie okolia. Ale rodičia nám už nežijú, obaja s manželom súrodencov nemáme, takže sme jedináčikovia, takže na podporu rodiny sme sa spoliehať nemohli. Ale reakcie boli rôzne. Niektorí priatelia nás podporovali, iní nás odhovárali. Každý bol vo svojom názore svojský. On: Ja som si negatívne reakcie nikdy nebral k srdcu. Všimam si len tie pozitívne, ktoré mi dodávali silu.

15. Existuje možnosť osvojenia ďalšieho dieťaťa?

Ona: Osvojenie možno nie, ale keby nám to umožnili, chceli by sme našu rodinu ešte rozšíriť ako profesionálni rodičia. On: O osvojení už skôr neuvažujeme ako uvažujeme.

Príloha F Rodina Janky a Martina

1. Aké boli vaše dôvody rozhodnutia pre osvojenie dieťaťa?

Ona: Keďže sme sa dlho s manželom pokúšali o dieťa a po 3 rokoch manželstva sme ešte dieťa nemali, mysleli sme si, že ešte nie je tá správna chvíľa. Preto sme sa rozhodli ešte počkať, kým podstúpime lekárske vyšetrenie. Po 5 rokoch manželstva, kedy sa už naše bezdetné manželstvo stávalo každodenným dôvodom pre hádky a začínala sa u mňa objavovať každodenná depresia, rozhodli sme sa vyhľadať odborníkov, ktorí by nám dokázali poskytnúť odpovede na otázky, ktoré nás každým dňom sprevádzali. On: Musím sa priznať, že som dúfal, že problém bude v manželke alebo že to nebude nič vážne. Čakal som, že nám doktor oznámi, že si náš problém vyžiada niekoľko týždňové liečenie alebo že s jeho pomocou sa náš sen splní. No realita bola však iná. Na ten deň nikdy nezabudnem. Vstúpil do miestnosti a oznámil nám, že dieťa spolu nikdy mať nebudeme. Teda aspoň nie našim spoločným splodením. A problém nie je v manželke, ale vo mne. Táto informácia ma ešte dlho sprevádzala každým dňom. Nedokázal som spať, vyčítal som si, že manželku nikdy nespravím šťastnou a že jej nedokážem splniť jej najväčšiu túžbu.. Samozrejme, že niekoľko týždňov po tejto informácii bolo naše manželstvo kritické, depresie nepretrvávali len u manželky, ale depresiami som začal trpieť aj ja a dokonca sa objavovali aj nekonečné hádky. Už som čakal, že naše manželstvo pod takýmto nátlakom stroskotá. Ale časom sme sa začali o našom probléme viac rozprávať a rozhodli sme sa, že sa pokúsime náš vzťah zachrániť. Začali sme sa informovať o možnostiach ako sa stať rodičmi a rozhodli sme sa pre osvojenie.

2. Aké ste mali požiadavky pre svoje dieťa?

Ona: V rozhovoroch s manželom a po získaní prvotných informácií sme si vytvorili vlastnú predstavu, od ktorej sme nechceli upustiť. Ale po zdĺhavom procese sme nemali inú možnosť. Naša túžba byť rodičmi bola silnejšia ako výzor, prípadne vek dieťaťa.

3. Aké pohlavie ste zvažovali pre svoje dieťa?

Ona: Ja som túžila po dievčatku, manžel po chlapčekovi, ale po spoločnom rozhovore sme usúdili, že nechceme mať len jedno dieťa a tak nie je pre nás ani podstatné, či prvý bude chlapec alebo dievčatko. Rozhodli sme sa, že si vyberieme také, aké nám bude ponúknuté a aj tomu tak bolo.

4. Aké ste mali predstavy o veku dieťaťa?

On: Samozrejme, že ako každá rodina, ktorá sa rozhodla pre osvojenie dieťaťa, aj my sme túžili po dieťatku, ktoré by bolo čo najmladšie. V tej dobe sme si mysleli, že čím bude dieťa mladšie, tým si ho viac budeme môcť vychovávať podľa svojej predstavy. Vedeli sme, že jeho gény nevymažeme, ale dúfali sme, že malému dieťatku dáme čo najviac zo seba, že získa čo najviac z nás. Ona: Jednoducho povedané, že si ho premodelujeme, ako budeme chcieť my. Ale dnes už vieme, že to sa jednoducho nedá. Či už je to dieťa malinké, alebo staršie, vždy si do novej rodiny prinesie veľký kus zo svojej minulosti, veľký kus zo svojej biologickej rodiny.

5. Boli ste ochotní osvojiť si aj súrodenecké skupiny?

Ona: Túto možnosť sme nezvažovali, ale ani sme sa jej nebránili. Chceli sme dve deti, ale ani by nás len nenapadlo, že si po takom krátkom čase osvojíme hneď aj druhé dieťa. Nemyslela som si, že budem schopná uskutočniť po prvom závažnom rozhodnutí, momentálne narážam na samotné osvojenie, aj druhé rozhodnutie, a to je osvojenie si súrodencov už osvojeného dieťaťa, teda súrodencov už našej dcéry Janky. On: Ako hovorila manželka, najskôr sme nad tým neuvažovali. Ale keď sme sa dozvedeli, že naša Janka má niekde súrodencov, o čom sme ani neboli informovaní, nedokázali sme ich od seba odlúčiť. Nedokázal by som žiť s myšlienkou, že sme Janku odlúčili od niekoho, s ktorým má rovnaké gény, rovnakú minulosť a vlastne od niekoho, kto je tiež jej rodinou. Preto som ani neváhala a začali sme všetko potrebné ohľadom adopcie aj Martinka. Takže ako povedala manželka, ani sme ju nezvažovali, ale ani nevyklúčovali. Ale dnes už by som to povedal tak, že sme sa rozhodli pre súrodencov.

6. Zavážil pri vašom rozhodovaní pôvod dieťaťa?

Ona: Naša prvotná požiadavka bola, že chceme len nerómske dieťa. Bránila som sa myšlienke, aby moje deti boli rómskeho pôvodu. Nevedela som si to predstaviť, ako by som to zvládala, ako by som sa na ne každý deň mohla pozrieť a ako by som si zvykala na myšlienku, že rómske deti sú moje deti. On: Ale ako sa obdobie adopcie stále predlžovalo, ako nebolo možné nájsť vhodné dieťa podľa našich požiadaviek, rozhodli sme sa, že tieto naše „kritériá“ zmiernime. Naša túžba byť rodičmi bola čoraz silnejšia a už sme neboli ochotní osvojiť si len nerómske dieťa, už sme túžili po akomkoľvek dieťatku.

7. Ako sa vaše dieťa odlišuje od počiatočnej predstavy?

Ona: Ako som na začiatku spomenula, naše kritériá boli možno aj nespĺniteľné. Aké dieťa sme si vysnívali, také možno ešte ani na svete nebolo, teda na svete možno, len nebolo opustené. Naša Janka aj Martinko sú rómskeho pôvodu, aj keď sme túto možnosť vylučovali. Janku sme si osvojili ako maličkú, mala tri roky, teda táto požiadavka v podstate splnená aj bola, ale Martinka sme si osvojovali ako sedemročného. Ale museli sme. Srdce nám tak kázalo. On: Naše požiadavky síce boli iné, ale som šťastný a môžem v noci spokojne spať, že sme spravili správnu vec.

8. Ako prebiehala vaša príprava na náhradnú starostlivosť?

Ona: Na osvojenie sme sa chceli čo najdokonalejšie pripraviť. Snažili sme sa o všetkom čo najviac informovať. Či už to boli informácie na internete, u sociálnej pracovníčky alebo dlhé rozhovory so psychologičkou. Nechceli sme nič nechať na náhodu. Chceli sme sa na celý proces čo najdokonalejšie pripraviť. Nielen preto, že sme si chceli osvojiť dieťa, ale hlavne preto, že rodičovstvo samotné je pre nás novinkou. Báli sme sa hlavne toho, čo prinesie dieťa do nášho manželstva. Nebáli sme sa toho, pretože ťažké obdobie sme si už prežili, hlavne z toho dôvodu, že nemôžeme mať spolu naše spoločné dieťa, ale niekde vnútri sa objavovali obavy. On: Nie sme najmladší, po novom členovi rodiny sme túžili čoraz viac, ale tých obáv sme sa nevedeli zbaviť. Musím povedať, že pani psychologička nám pomohla celé toto obdobie prekonať. Ešte sme nespomenuli, že sme informovali aj u vychovávateľiek v detskom domove, ale to už bolo v čase, keď sme si vybrali Janku.

9. Do akej miery ste boli spokojní so službami, ktoré poskytujú subjekty?

Ona: So službami v každom subjekte sme boli spokojní. Či už to bolo množstvom informácií, ktoré nám poskytovali alebo v spôsobe, s akým k nám pristupovali. Vo všetkom nás podporovali a možno to nás aj povzbudilo, celé obdobie prekonať a byť vytrvalejší v čakaní na nového člena našej rodiny. On: Celý proces osvojenia bol pre nás veľmi náročný a môžem len potvrdiť, že ochota a podpora každého nám len pomáhala, aby sme toto obdobie prekonali s čo najmenšími komplikáciami.

10. Vyskytol sa problém, ktorý vaše rozhodnutie skomplikoval?

Ona: Problém bol len jediný. A to ten, že dlhý čas sa nenašlo vhodné dieťa pre nás. To čakanie bolo pre nás stresujúce, každý deň som čakala, kedy zazvoní telefón a oznámia nám „máme ho“. On: Vybavenie všetkým potrebných dokumentov prebiehalo tak hladko, že sa mi nechcelo veriť, že je to také jednoduché. Dúfal som, že už to bude všetko len

jednoduchšie, a nie, že sa veci tak skomplikujú. Ale keď sme sa rozhodli, že už dlhšie čakať nechceme a rozhodli sme sa pre rómske dieťa, zrazu sme si vybrali to vhodné, ktoré nás najviac zaujalo. To už bol krásny pocit.

11. Aká bola dĺžka obdobia od zapísania sa do zoznamu žiadateľov po rozhodnutie súdu o osvojení? (v mesiacoch)

On: Pre nás to bola celá večnosť. Dni sa nám vliekli, mal som pocit, že jeden deň netrvá dvadsaťštyri hodín, ale minimálne štyridsaťdva hodín. Celé toto obdobie bolo nekonečné. Trvalo myslím devätnásť mesiacov. Ten čas by som už nechcel nikdy vrátiť. Ona: Ale keď sme sa rozhodli, že si chceme osvojiť aj Jankinho súrodenca, toto obdobie ako keby letelo. Toto by som nemala uvádzať, pretože tým sa chváliť nemožno, ale pri prvom osvojení sme získali kontakty na určité osoby a dosť vplyvných ľudí, toto obdobie trvalo len šesť mesiacov a Martinka sme mali doma ako syna.

12. Ako prebiehal váš prvý kontakt s dieťaťom?

Ona: Prišli sme do detského domova, kde sme čakali v kancelárii u pani riaditeľky. Vychovávateľka dieťaťa nám Janku priniesla, a ja som ju prvýkrát videla osobne, už nielen na fotografii. Bola okúzľujúca. Mala krásne oči, vlasy zviazané do dvoch vrkôčikov, usmiala sa a ja som vedela, že už inú nechcem. Obliekli sme ju a zobrali na prechádzku. Bola nesmelá, rozprávať moc nevedela. Neviem, či to bolo dôsledkom toho, že v detskom domove jej nemohli venovať toľko času, koľko by potrebovala, ale v duchu som si povedala, že my to zmeníme. Prechádzali sme sa dlho, na všetko sa nás pýtala: „to je čo?“ a mala som pocit, že sa jej to páčilo, že sa niekto venuje len jej, že všetka pozornosť sa sústreďí len na ňu. V tej chvíli som si ani neuvedomovala, že je dieťaťom niekoho iného, neuvedomovala som si, že je rómskym dieťaťom. Jediná vec, na ktorú som v danej chvíli myslela, kedy si ju už vezmeme natrvalo domov. On: S Martinkom to bolo iné. Bol predsa starší a aj sme sa báli, ako bude najvhodnejšie k nemu pristupovať, ako sa s ním zhovárať a o čom sa s ním zhovárať. Sedeli sme s ním pár hodín v jednej miestnosti a po pár minútach sa obavy vytratili. Martinko bol veľmi zhovorčivý, na všetko sa nás pýtal a dlho nám rozprával, ako býva v detskom domove, o každom členovi detského domova nám čo – to povedal. Potom prišla pani riaditeľka, a keďže nás už poznala, rozhodla sa, že si Martinka môžeme zobrať domov. Aj keď to nie je bežný postup, vedela, že Janku už máme doma a sama usúdila, že súrodenci majú byť spolu. Do súdu sme ho mali doma, čo bol asi mesiac, aj keď to nie je povolené. Telefonicky sme sa s pani riaditeľkou zhovárali dvakrát

do týždňa, museli sme ju ubezpečovať, že je všetko v poriadku. Sme jej za to veľmi vďační.

13. Ako by ste zhodnotili svoje rozhodnutie?

Ona: Nehovorím, že som niekedy nemala pochybnosti, hlavne, keď sa vyskytovali určité problémy, či už v správaní detí alebo zo zdravotnej stránky. Ale už by som bez nich nedokázala existovať. Sú to moje deti a raz už prežili bolesť, kedy ich rodičia opustili a nedokázala by som im tú bolesť zdvojnásobiť. On: Tiež by som to nedokázal. Mohli sme sa rozhodnúť, či osvojenie podstúpiť alebo nepodstúpiť. Rozhodli sme sa, že si deti adoptuje a išli by sme sami proti sebe, keby sme svoje rozhodnutie zmenili.

14. Aká bola reakcia okolia? Pocítili ste podporu alebo predsudky?

On: Ja som sa obával veľmi reakcie okolia. Hlavne keď sme sa s manželkou rozhodli pre osvojenie rómskych detí. Rodina sa nás najskôr pokúšala odhovárať. Nevedeli pochopiť, že aj my chceme byť šťastní a že aj my túžime po kompletnej rodine. Upozorňovali nás, že s rómskymi deťmi sú len problémy, že pocítíme viac bolesti ako šťastia. A báli sa hlavne toho, ako na deti bude reagovať ostatné okolie, či už susedia, kolegovia v práci, alebo naši priatelia. Ale musím povedať, že od priateľov sme dostávali viac podpory a pochopenia, ako od našej rodiny. Či už to bola rodina z mojej strany alebo rodina manželky. Priatelia chceli pre nás šťastie. Videli, aké trápenie sme už v minulosti prekonali a nechceli, aby náš vzťah stroskotal na skutočnosti, či naše dieťa bude rómske alebo nerómske. Ona: Najskôr to bolo pre nás ťažké, keď sme nemali oporu a podporu u ľudí, kde sme ju najviac čakali, ale všetko sa odvtedy zmenilo. Starí rodičia si svoje vnúčence veľmi obľúbili a správajú sa ako všetci starí rodičia (kupujú hračky, sladkosti, rozmaznávajú ich). Ale musím ešte spomenúť, že osvojením sme viac získali ako stratili. Získali sme nových priateľov, či už sú to pracovníci na rôznych úradoch, sociálne pracovníčky a pracovníčky v detskom domove. Ale priateľov „rodičov“, s ktorými sa pravidelne stretávame.

15. Existuje možnosť osvojenia ďalšieho dieťaťa?

Ona: Ja si myslím, že momentálne sme spokojní. Aj keby sme mohli mať vlastné deti, túžili sme po dvoch, a to po chlapcovi a dievčatku, takže svoj sen sme si aj splnili. Momentálne som spokojná a šťastná. No uvidíme, čo čas ešte prinesie. On: Snívali sme o dvoch deťoch, tie máme, ale naše túžby sa môžu zo dňa na deň zmeniť. Nikdy nepoviem nikdy.